

Sygn. akt I CSK 256/06

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Strus

w sprawie z powództwa Przedsiębiorstwa "S." Spółki z o.o. w W.
przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Ministra Finansów
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 listopada 2006 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku
Sądu Apelacyjnego z dnia 24 lutego 2006 r.,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od powódki na rzecz
pozwanego kwotę 3600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem
kosztów postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo o zapłatę kwoty 1.507.405 zł tytułem odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia, należnych za okres od dnia 31 marca 1991 r. do dnia 2 sierpnia 1995 r. Uznał, że roszczenie o odsetki jest roszczeniem o świadczenie okresowe przedawniającym się z upływem trzech lat, na mocy art. 118 k.c. Przyjmując, że zapłata należności głównej dokonana w dniu 2 sierpnia 1995 r. stanowiła uznanie w tym dniu roszczenia w całości, to termin jego przedawnienia biegłby na nowo poczynając od dnia 3 sierpnia 1995 r. i upłynąłby z końcem dnia 3 sierpnia 1998 r., stwierdził Sąd Okręgowy. W konsekwencji Sąd ten oddalił powództwo, uznając zasadność podniesionego zarzutu przedawnienia roszczenia.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację powodowej Spółki.

Stwierdził, że wynikający z art. 118 k.c. trzyletni termin przedawnienia roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej odnosi się nie tylko do roszczeń w stosunkach między przedsiębiorcami, ale do tak kwalifikowanych roszczeń z punktu widzenia ich związku z określonym rodzajem działalności. Nadto uznał, że jeśli roszczenie o spełnienie świadczenia głównego wygasło na skutek wykonania, to z tą chwilą pozostałe roszczenia uboczne uległy przekształceniu w roszczenia samodzielne, których przedawnienie powinno być rozpatrywane samodzielnie. Sąd odwoławczy przyjął, że trzyletni termin przedawnienia roszczenia powoda o zapłatę niespłaconych odsetek z tytułu opóźnienia upłynął z dniem 3 sierpnia 1998 r. (zapłata należności głównej nastąpiła w dniu 2 sierpnia 1995 r.), a więc jeszcze przed wytoczeniem niniejszego powództwa, z którym powód wystąpił w dniu 13 lipca 2004 r.

Nadto Sąd drugiej instancji stwierdził, że zasadnie przyjął Sąd Okręgowy, iż międzyrządowe porozumienia ramowe o przejęciu należności i zobowiązań przedsiębiorców nie mogą być uznane za przejęcie długu, bowiem nie są one umową zawartą w konfiguracji podmiotowej określonej w art. 519 § 2 k.c.

Sąd Apelacyjny zaaprobował również stanowisko Sądu pierwszej instancji wskazujące na brak podstaw do przyjęcia, że nastąpiło odnowienie w rozumieniu

art. 506 k.c. Podkreślił, że odnowienie następuje na mocy umowy między wierzycielem a dłużnikiem, której strony mają na celu umorzenie dotychczasowego zobowiązania i zastąpienie go nowym zobowiązaniem. Tymczasem pozwany nie był zobowiązany do świadczenia na rzecz powoda, bo stron sporu nie wiązał żaden stosunek zobowiązaniowy.

Skarga kasacyjna powódki oparta została na obu podstawach kasacyjnych.

Skarżąca zarzuciła naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. i w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. polegające na pominięciu okoliczności, że pozwany nie przedstawił dokumentu zawierającego zgodę powoda na zrzeczenie się prawa do dochodzenia odsetek, a nadto niewskazaniu fragmentu Umowy Międzyrządowej będącego źródłem ograniczenia obowiązku pozwanego do zapłaty na rzecz powoda jedynie należności głównej.

W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej powódka zarzuciła nieprawidłowe zastosowanie art. 117 k.c. w zw. z art. 118 k.c. przez błędne uznanie, że roszczenie powódki jako „roszczenie okresowe” i jednocześnie roszczenie związane z działalnością gospodarczą przedawnia się z upływem trzech lat i że przedawniło się przed dniem wniesienia pozwu. Zarzut nieprawidłowej wykładni art. 519 § 2 pkt 2 k.c. w zw. z art. 522 k.c. uzasadniono odmową uznania Porozumienia Ramowego z 30 stycznia 1995 r. oraz uchwały Rady Ministrów nr 54/95 z dnia 16 maja 1995 r. za spełniające przymiot umowy o przejęcie długu. Z kolei naruszenie art. 506 k.c. przez jego nieprawidłową wykładnię uzasadniono błędnym uznaniem, że wymienione Porozumienie i uchwała Rady Ministrów nie były nowacją, przez którą pozwany zobowiązał się spełnić wobec powódki to samo świadczenie, do którego zobowiązany był jej dłużnik lecz z innej podstawy prawnej.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej powódka wywodzi, że roszczenie o odsetki traci więź zarówno z prowadzeniem działalności gospodarczej jak i z każdym innym stosunkiem prawnym, a samodzielnią jego podstawą jest art. 481 § 1 k.c. W konsekwencji odsetki za opóźnienie w zapłacie należności głównej należy uznać za świadczenie jednorazowe, a roszczenie o jego spełnienie ulega 10-letniemu przedawnieniu, twierdzi skarżąca. Zdaniem powódki, dyskusyjna jest moc

uchwały nr 54/95 Rady Ministrów jako aktu prawnego powszechnie obowiązującego i będącego źródłem ograniczenia jej roszczeń.

W piśmie procesowym z dnia 20 lipca 2006 r. Prokuraturii Generalnej, zastępującej Ministra Finansów reprezentującego pozwanego Skarb Państwa, wniesiono m.in. o oddalenie skargi kasacyjnej i o zasądzenie kosztów postępowania. Prokuratura Generalna wskazała na argumenty zmierzające do podważenia zasadności poszczególnych zarzutów sformułowanych w ramach każdej z obu podstaw kasacyjnych, przytoczonych w skardze kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna, jako pozbawiona uzasadnionych podstaw, podlegała oddaleniu.

W odniesieniu do zarzutu naruszenia przepisów procesowych strona skarżąca nie przedstawiła żadnej argumentacji mającej wskazywać na to, że zarzucane naruszenie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, co już wystarcza dla stwierdzenia braku przesłanki przesądzającej o wystąpieniu drugiej podstawy kasacyjnej. Uzasadnienie zarzutów naruszenia przepisów procesowych zmierza do wykazania, że powódka nie utraciła uprawnienia do żądania od pozwanego zapłaty odsetek z tytułu opóźnienia. Nawet hipotetyczne tylko przyjęcie trafności tego zarzutu nie mogłoby mieć żadnego wpływu na wynik sprawy, ponieważ o braku podstaw do uwzględnienia roszczeń powódki o zapłatę odsetek przesądziło ostatecznie ich przedawnienie, a nie ograniczenie przedmiotowego zakresu roszczeń powódki tylko do żądania spełnienia świadczenia głównego.

W tym stanie rzeczy oceny zarzutów naruszenia przepisów materialnoprawnych należało dokonać z uwzględnieniem stanu faktycznego będącego podstawą orzekania dla Sądu drugiej instancji.

Nieuzasadnionym okazał się zarzut skarżącej Spółki, że Sąd odwoławczy dopuścił się błędnej wykładni przepisów art. 117 k.c. i art. 118 k.c. uznając, że roszczenie powódki o zapłatę odsetek za opóźnienie przedawnia się z upływem trzech lat, a nie - jak twierdzi powódka - podlega dziesięcioletniemu przedawnieniu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ukształtował się jednolity

pogląd, że także roszczenie o zapłatę odsetek ustawowych należnych z tytułu opóźnienia w spełnieniu świadczenia pieniężnego ma charakter roszczenia o świadczenie okresowe, które ulega przedawnieniu po upływie trzyletniego terminu wynikającego z art. 118 k.c. (zob. np. uchwałę SN z dnia 9 listopada 1994 r., III CZP 141/94, M. Prawn. 1995/3/83 ; wyrok SN z dnia 5 lutego 1998 r., III CKN 368/97, niepubl.). Co więcej, w uchwale podjętej w składzie powiększonym Sąd Najwyższy wyraźnie stwierdził, że ustanowiony w art. 118 k.c. trzyletni termin przedawnienia roszczeń o świadczenia okresowe stosuje się do roszczeń o zapłatę odsetek za opóźnienie także wtedy, gdy roszczenie główne ulega przedawnieniu w krótszym terminie (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2005 r., III CZP 42/04/, OSNC 2005, Nr 9, poz. 149). Wbrew stanowisku strony skarżącej, na długość terminu przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek za opóźnienie nie ma wpływu fakt spełnienia świadczenia głównego. Nawet jeżeli to ostatnio wymienione świadczenie zostało spełnione przed upływem terminu przedawnienia roszczenia o jego spełnienie, co powoduje, że roszczenie o odsetki przekształca się wówczas w roszczenie samodzielne, to takie samodzielne roszczenie o zapłatę odsetek podlega trzyletniemu przedawnieniu, gdyż nie traci ono charakteru roszczenia o świadczenie okresowe (wyrok SN z dnia 21 kwietnia 2005 r., III CK 307/04, niepubl.) Innymi słowy, nawet w przypadku gdy roszczenie główne wygasło na skutek dokonania zapłaty przed upływem terminu przedawnienia, to do przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia głównego stosuje się ustanowiony w art. 118 k.c. trzyletni termin przedawnienia i to także wtedy, gdy termin przedawnienia roszczenia głównego już upłynął (wyrok SN z dnia 9 czerwca 2005 r., III CK 619/04, niepubl.). Samodzielność i niezależność roszczenia o odsetki za opóźnienie w spełnieniu długu głównego nie pozbawia tego roszczenia charakteru roszczenia o świadczenia okresowe, które podlega ustanowionemu w art. 118 k.c. trzyletniemu terminowi przedawnienia i to bez względu na związek tego roszczenia z prowadzeniem działalności gospodarczej (wyrok SN z dnia 19 maja 2005 r., V CK 445/03, niepubl.; wyrok SN z dnia 10 sierpnia 2005 r., I CK 110/05, niepubl.).

Chybionym okazał się również zarzut nieprawidłowej wykładni art. 519 § 2 pkt 2 k.c. w zw. z art. 522 k.c. Przeciwnie, Sąd Apelacyjny dokonał prawidłowej wykładni przepisów art. 519 § 2 k.c. trafnie stwierdzając, że dla skuteczności przejęcia długu niezbędne jest zawarcie umowy z uwzględnieniem konfiguracji podmiotowej wynikającej z któregośkolwiek z obu punktów art. 519 § 2 k.c. W konsekwencji Sąd odwoławczy zasadnie uznał, że międzyrządowe porozumienia ramowe, stroną których nie była ani powódka, ani jej dłużnik, nie mogą być uznane za skutkujące przejęciem długu na mocy art. 519 § 2 k.c., ponieważ nie są one zawarte ani pomiędzy wierzycielem (którym jest powódka) a osobą trzecią, ani pomiędzy dłużnikiem powódki a osobą trzecią. I chociaż przejęcie długu nie narusza treści istniejącego stosunku zobowiązaniowego, a jedynie powoduje zmianę osoby dłużnika przy zachowaniu tożsamości przejmowanego zobowiązania (wyrok SN z dnia 23 stycznia 2002 r., II CKN 888/99, LEX nr 53307; wyrok SN z dnia 12 lipca 2002 r., V CKN 1113/00, LEX nr 56056), to o skuteczności tego przejęcia przesądza jednak zawarcie w formie pisemnej (art. 522) umowy między stronami wskazanymi w art. 519 § 2 pkt 1 i 2 k.c. O tym, że do zawarcia umów w konfiguracji podmiotowej wskazanej w tych przepisach nie doszło świadczy nawet stanowisko samej powódki, która w uzasadnieniu skargi kasacyjnej wyraźnie stwierdziła, że zarówno ona jak i jej rosyjski kontrahent nie mieli żadnego wpływu na kształt nowopowstałego zobowiązania.

Wreszcie bezzasadny okazał się zarzut nieprawidłowej wykładni art. 506 k.c., uzasadniony odmową uznania Porozumienia Ramowego z dnia 30 stycznia 1995 r. i uchwały RM nr 54/95 z dnia 16 maja 1995 r. za będące źródłem nowacji. Trafna jest dokonana przez Sąd Apelacyjny wykładnia art. 506 k.c., że odnowienie dochodzi do skutku w wyniku umowy zawartej między wierzycielem a dłużnikiem, a wolą stron tej umowy jest umorzenie dotychczasowego zobowiązania i zastąpienie go nowym zobowiązaniem, lub opartym na innej podstawie prawnej. Jest bezspornym, że nie doszło do zawarcia takiej umowy między powódką a jej dłużnikiem, a skutków prawnych nowacji nie może wywoływać ani porozumienie międzyrządowe zawarte bez udziału stron stosunku obligacyjnego, ani tzw. samoistna uchwała Rady Ministrów.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i art. 99 k.p.c. oraz na podstawie § 6 pkt 7 i § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163 poz. 1349).